

Barbara Ewa Gronostajska*

ARCHITEKTURA WSPÓŁCZESNYCH OSIEDLI MIESZKANIOWYCH GLOBALIZACJA CZY REGIONALIZACJA?

Powszechna globalizacja jest nieuchronna. Pojęcie globalizacji dotyczy przede wszystkim gospodarki, ale także architektury jako sztuki twórczego kształtowania środowiska. Przemierzając Europę od wschodu do zachodu i z południa na północ wciąż da się zauważyć podobne założenia urbanistyczne, zbliżone kształtowanie elewacji czy użycie identycznych materiałów. W pracy przedstawione wybrane rozwiązania współczesnej zabudowy mieszkaniowej, które bez względu na kraj, w którym powstawała prezentuje się podobnie.

Słowa kluczowe: globalizacja, architektura współczesna, osiedle mieszkaniowe

Wprowadzenie

W dobie narastającej globalizacji zauważyć można kryzys współczesnego miasta. Nowa zabudowa nie stanowi kontynuacji historycznych wzorców i rozwiązań urbanistycznych, które zostały wypracowane przez wieki i które do dziś doskonale się sprawdzają.

Współczesna architektura mieszkaniowa coraz bardziej zatracza swoją tożsamość. Miasta poddawane są nieustannemu przekształcaniu. Powstają nowe arterie komunikacyjne, centra handlowo-usługowe oraz zespoły mieszkaniowe. Według Kriera *miasto „dojrzałe” nie może rosnąć czy rozprzestrzeniać się bez utraty swej tożsamości. Tak jak ludzka rodzina, miasto może rosnąć tylko poprzez reprodukcję czy wielokrotnienie, co musi oznaczać policentryzm* [3].

Miasta współczesne w niekontrolowany sposób rozrastają się. Na peryferiach powstają nowe osiedla. Niepokojącym jest również fakt, iż zdecydowana większość z nowych realizacji ma charakter kondominiów, czyli zamkniętych, strzeżonych często oto-

czonych wysokim płotem lub nawet murem zespołów mieszkaniowych. Zespołów mieszkaniowych, które oprócz zamknięcia charakteryzują się tzw. architekturą międzynarodową. Nie ma znaczenia w jakim kraju jesteśmy – w Czechach, Danii, Hiszpanii – rozwiązania zespołów mieszkaniowych są prawie identyczne. *A przecież miasto to nie wynik przypadku lecz klarownych wizji i celów bez których miejska cywilizacja nie mogłaby powstać. Miasto innymi słowy jest wytworem ludzkiego ducha* pisze Krier [3].

W dużym stopniu jest to wynikiem pojawienia się architektury międzynarodowej oraz powszechnej globalizacji. Do XIX wieku miasta charakteryzowały się własną tożsamością, dzięki której były odróżnialne, indywidualne. Każde miasto posiada swój symbol, z którym się go identyfikuje. Tak chętnie wracamy do starych dzielnic miejskich, gdzie panuje niezapomniany klimat, ten „duch miejsca” o którym, wydawać by się mogło, zapomnieli współcześni twórcy miast. Przestrzenie publiczne zakładane były w formie ulic i placów, posiadały trwałe, rozpoznawalny charakter

* Gronostajska Barbara Ewa, dr. hab. inż. arch., Politechnika Wroclawska, Wydział Architektury, Zakład Projektowania Architektury Mieszkaniowej.

o sprawdzonych proporcjach i wymiarach. W miastach poprzez narastanie powstały w różnych okresach nowe budowle. Te budowle w zależności od lokalizacji różnią się od siebie. I tak oprócz poszczególnych stylów architektonicznych rozróżnić można również rejon, w którym obiekty powstawały. Dzięki temu mamy gotyk francuski, niderlandzki czy niemiecki. Podobnie z renesansem czy barokiem. Takie podejście do projektowania sprawiało, że każde miasto było indywidualnym organizmem.

Pierwsze zmiany w podejściu do projektowania, czyli zatarcia się różnic w kształtowaniu architektonicznym da się zauważyć na przełomie XIX i XX w. W tym okresie nastąpił wzrost świadomości problemów, jakie powstały w budownictwie mieszkaniowym i pojawiały się próby rozwiązania ich. Przepisy prawne powstające od połowy XIX w. przyczyniły się do powstania nowych budynków o wysokim standardzie, dostępnych dla robotników dobrze zarabiających. Z drugiej jednak strony w dużych miastach powstawały dzielnice nędzy. W obliczu takich problemów pojawiły się ruchy reformatorskie mające głównie na celu poprawę warunków życia. Były to:

- organizacje filantropijne, które tworzyły modelowe typy domów dla rodzin biednych. Przeprowadzali remonty, modernizacje istniejących mieszkań, wprowadzając wyższy standard życia,
- prywatni inwestorzy, których działalność polegała na budowie osiedli robotniczych o wyższym standardzie, podnosząc moralny i materialny status użytkowników. Działali oni głównie w Niemczech,
- władze lokalne, popularne głównie w Wielkiej Brytanii, ale działania ich były podejmowane na niewielką skalę,
- organizacje spółdzielcze, typu samopomocowego, takie jak: spółdzielnie mieszkaniowe, rozposzechnione w państwach skandynawskich.

Już przed I wojną światową położono podwaliny pod budownictwo socjalne, jednak wojna ta spowo-

dowała ogromne zmiany w pierwotnych założeniach. Przede wszystkim zmalała liczba inwestycji, załamały się systemy finansowania budownictwa mieszkaniowego, nastąpił wzrost czynszów i wiążące się z tym kłopoty finansowe. Te problemy, wywołane kryzysem ekonomicznym i społecznym końca wojny, starano się rozwiązywać przez programy masowego budownictwa mieszkaniowego. W miastach na szerszą skalę zaczęto stosować naukowe metody projektowania, produkcji i planowania inwestycji mieszkaniowych. Budownictwo mieszkaniowe rozpoczęło inwazję na tereny przedmieść. W okresie międzywojennym nastąpił znaczny wzrost liczby mieszkań, ale ze względu na zmianę struktury rodziny (rodziny wielopokoleniowe i wielodzietne przekształcały się w mniejsze) popyt na mieszkania wzrósł, a problem dalej nie został rozwiązany [2].

W ramach tych reform powstawało wiele znaczących nowych osiedli, o podobnych układach i architekturze, do których zalicza się m.in. Werkbung-siedlung w Wiedniu, czy pierwsze konkursowe osiedle Weissenhof w Stuttgarcie, modelowe osiedle WuWa we Wrocławiu, os. na Żoliborzu w Warszawie. Był to okres pojawienia się tzw. stylu międzynarodowego.

Kolejnym okresem, kiedy na szerszą skalę pojawiła się w budownictwie globalizacja, był okres budownictwa zuniformizowanego, czyli tzw. wielka płyta. W latach powojennych w Europie wyniszczonej wojną z wyraźnymi ruchami migracyjnymi ludności, panował olbrzymi głód mieszkaniowy. Technologia wielkoplitytowa trafiła na podatny grunt, bo umożliwiała szybkie rozwiązanie tego problemu. Z entuzjazmem przystąpiono do budowy nowych miast, dzielnic, nowych osiedli i zespołów mieszkaniowych zgodnie z założeniami planistów. Przewidywały one oprócz zabudowy mieszkaniowej wprowadzenie szerokiego wachlarza usługowego: dzielnicowe ośrodki kultury, urządzenia usługowe; wypoczynkowe, rozrywkowe z pewną ilością miejsc pracy, połączone dobrą ko-

1. Breda, Zespół mieszkaniowy – „Chassee Terrain”, (il. autora) 2. Praga, Zespół mieszkaniowy „Central Park” – Praga 3 Zizkov, (il. autora) 3. Sopot, współczesny budynek mieszkaniowym, (il. autora) 4. Sopot, budynek mieszkaniowy z XIX w., (il. autora) 5. Sopot, współczesny budynek mieszkaniowym – „Kamienica Sopocka”, (il. autora) 6. Sopot, budynek mieszkaniowy z drewnianymi werandami z XIX w., (il. autora)

Rys. 1

Rys. 2

Rys. 3

Rys. 4

Rys. 5

Rys. 6

munikacją z centrum miasta i innymi dzielnicami. Budownictwo wielkopłytkowe było dość rozpowszechnione w całej Europie.

XXI wiek to kolejna fala globalizacji w architekturze i budownictwie. Co prawda jakość projektowanych obiektów wciąż się poprawia, lecz przemierzając Europę od wschodu do zachodu i z południa na północ wciąż da się zauważyć podobne założenia urbanistyczne, zbliżone rozwiązania architektoniczne (prawie identyczne kreowanie elewacji, użycie takich samych materiałów) a także analogiczne kształtowanie przestrzeni wspólnej).

Globalizacja w architekturze współczesnych zespołów mieszkaniowych

Takimi interesującymi przykładami, odzwierciedlającymi globalizację we współczesnej architekturze mogą być opisane poniżej zespoły mieszkaniowe w Czechach oraz Holandii.

Holandia, jeżeli chodzi o architekturę, jest jednym z przodujących krajów europejskich. Z pewnością w dużym stopniu ma na to wpływ mentalność, styl życia i sytuacja ekonomiczna Holendrów. Kraj ten stworzony został prawie całkowicie przez człowieka, który przez lata wyrwał morzu kawałek po kawałku ziemi. Jego bezpieczeństwo i sukces zależny był od współpracy wielu grup ludzkich, zajmujących się inżynierią wodną, planowaniem przestrzennym, rolnictwem. Taka sytuacja sprawiła, że Holendrzy mają duży szacunek do własnej ziemi, kraju i mieszkańców przez co ich działalność jest bardzo przemyślana i wymagająca ekonomicznego gospodarowania zasobami (m.in. przestrzenią). Obejmuje ona nie tylko budownictwo, ale również zajmuje się zachowaniem terenów wodnych, ziemnej infrastruktury i lasów. Jest to niezbędne dla istnienia Holandii oraz jej dobrobytu. Budownictwo w Holandii nie zawsze utrzymywało wysoki poziom. Dopiero w przeciągu ostatnich 25 lat, architektura holenderska bardzo korzystnie zmieniła

się głównie pod wpływem znanego architekta Rema Koolhaasa. Nowe projekty holenderskich architektów utrzymane w ascetycznym stylu są zdroworozsądkowe z pragmatycznym zastosowaniem technologii i planowania. Charakteryzują się poszanowaniem dla natury i próbą znalezienia równowagi pomiędzy środowiskiem naturalnym a sztucznym, pozwalającym na harmonijne rozwiązania przestrzenne.

Czechy podobnie jak Holandia mogą zachwycać swą architekturą. Można powiedzieć, że Czechy są ojczyzną nowoczesności. Przez wieki czescy intelektualiści i myśliciele doprowadzili do powstania społeczeństwa, w którym człowiek znalazł się w centrum wszechrzeczy, a intelekt stał się najwyższą instancją, społeczeństwa ludzi dobrze wykształconych, ciekawych świata, nowoczesnego. Czeska secesja, kubizm czy modernizm są na najwyższym światowym poziomie. Podobnie rzecz się ma z współczesną architekturą, nie do końca poznaną i zdecydowanie mało rozreklamowaną. Architektura czeska ostatnich lat zachwyca swą prostotą, logiką i funkcjonalizmem. Spośród państw byłego bloku socjalistycznego posiada architekturę najlepszą, niewątpliwie godną pozazdroszczenia.

Zespoły mieszkaniowe w Pradze – „Central Park” oraz w Bredzie – „Chasse Terrain” są realizacjami o bardzo wysokiej kulturze projektowania. Zespoły te posiadają jednak wiele wspólnych cech. Obydwa zespoły zachwycają swoją prostotą, logiką rozwiązań, lekkością formy. Te bardzo nowoczesne obiekty, zostały zrealizowane w podobnym okresie czasowym – XXI wiek. W Bredzie zabudowa została zrealizowana w roku 2001, natomiast w Pradze w 2009.

Obydwa zespoły powstały w sąsiedztwie centrum miasta. Praski w słynnej dzielnicy Žižkov. Dzielnicy Vaclava Havla, muzyki rockowej i prawdziwie praskich piwiarni i winiarni. Zespół w Bredzie sąsiaduje z miejskim teatrem oraz starówką.

W skład zespołów mieszkaniowych wchodzi 13-kondygnacyjne budynki punktowe usytuowane

obrzeżnie wokół wspólnej przestrzeni rekreacyjnej [4,6]. W przyziemiu wertykalne budynki punktowe zostały połączone ze sobą elementem horyzontalnym, który spaja całe założenie. W Bredzie jest to parking, który zaprojektowano jako transparenty, przykryty szkłem. Natomiast w Pradze wprowadzono w parterze zabudowę tarasową, przykrytą dachem zielonym. Oczywiście zespoły te nie są identyczne, niemniej jednak charakteryzują je pewne podobieństwa zarówno w rozwiązaniu elewacji jak i materiałów wykorzystanych do ich rozwiązania, czyli szkła i betonu. Kolorystyka utrzymana została w tonacjach szarobrazowych. W budynkach wprowadzono różnorodną strukturę mieszkań. Zaprojektowano zarówno mieszkania małe – 45 metrowe, apartamenty – ok. 100 metrowe, a także penthousy zajmujące całą kondygnację, z których rozciągają się piękne widoki na okolicę. Porównując obydwie realizacje można pokusić się o stwierdzenie, że lokalizacja na mapie kulturowej Europy w żaden sposób nie wpływa na tożsamość architektury, jej specyfikę i odrębność. Pod względem estetycznym obydwie zespoły prezentują podobne wartości i prawdopodobnie skierowane są do określonej, wąskiej grupy społecznej – ludzi młodych, niepotrzebujących kontaktu z przyrodą, ceniących sobie luksus i wygodę.

Oczywiście, że chcemy oglądać, czuć i współtworzyć architekturę „dobrą”, ale też chcielibyśmy, aby ta architektura była zakorzeniona w tradycjach lokalnych, środowisku i świadomości.

Tradycja w architekturze współczesnych zespołów mieszkaniowych

Sięgając do różnorodnych przykładów architektonicznych można znaleźć również takie, które potrafią łączyć ideę tożsamości z współczesnymi potrzebami. Pojawia się dziś architektura, która w nowoczesny sposób, przy użyciu najnowszych technologii potrafi przetransponować historyczne rozwiązania na język

współczesnej formy architektonicznej. Między innymi na terenie Polski mamy takie interesujące rozwiązania. Przykłady współczesnych sopockich realizacji pokazują jak można kształtować nowoczesną architekturę przy użyciu pewnych tradycyjnych detali. Dzięki czemu architektura ta jest rozpoznawalna i zakorzeniona w rodzimych tradycjach.

Zabudowa charakterystyczna dla Sopotu to parterowe lub co najwyżej dwupiętrowe domki o nieskomplikowanej architekturze, wyposażone w misternie zdobione drewniane werandy i wykusze oraz drewniane koronki w zwieńczeniach dachów. Tego typu zespoły zabudowy otoczone zacisznymi ogrodami pojawiają się licznie w Dolnym Sopocie. Inny rodzaj zabudowy stanowią 3-piętrowe domy czynszowe wyposażano również w werandy.

Budynki charakteryzują się bardzo zróżnicowanym kształtem z licznymi występami, malowniczymi wieżyczkami, wykuszami, balkonikami, tarasami i załamaniem dachów nawiązują do romantyzmu [7]. Liczne nowe realizacje sopockie zarówno skalą jak i detalem architektonicznym nawiązują do rozwiązań z przeszłości, m.in. zespół zabudowy przy ul. Jana Kazimierza autorstwa B. Domsty, dom przy ul. Łokietka 15 czy Kamienica Sopocka (projekt 'FORT' Sp. z o.o.)

Kamienica Sopocka jest luksusowym czterokondygnacyjnym budynkiem z garażem podziemnym położonym w najbardziej reprezentacyjnej części Sopotu przy ul. Grunwaldzkiej, 50 m od morza, 400 m od Grand Hotelu. Nowo powstały budynek ma współczesną formę architektoniczną odnoszącą się do architektury XIX i początku XX w. Wykończenie budynku zaprojektowano w opierając się na materiałach i technologiach najwyższej jakości takie jak: kamień, tynki szlachetne, elementy ślusarskie ze stali nierdzewnej, dachówki ceramiczne. Całość kompozycji przestrzennej budynku dopełniają elementy małej architektury, oświetlenie zewnętrzne oraz zieleń. Nowa zabudowa Sopotu charakteryzuje się szacunkiem do przeszłości przy

wykorzystaniu współczesnych trendów architektonicznych. W interesujący sposób kształtują nową wartość w zakresie architektury mieszkaniowej

Charakterystycznymi elementami rozwiązań są budynki z licznymi załamaniem. Ich wysokość oraz usytuowanie odnosi się do historycznej zabudowy ulic. Forma jest spójna z pozostałymi obiektami

Materiały elewacyjne i kolorystyka trafnie dobrana do miejsca. Detal architektoniczny nawiązuje do architektury sopockiej zachowując spuściznę kulturową i tożsamość.

Te nowe budynki wprowadzają nowe wartości, ale nie zacierają charakterystycznych cech miasta, pozwalających na jego identyfikację. Środowisko naturalne, w którym je zbudowano, sposób wkomponowania w krajobraz naturalny oraz rodzaj zabudowy i jej ukształtowanie, sylwety i dominanty, stanowią o jego walorach estetycznych i jego tożsamości.

Podsumowanie

Wydaje się, że powszechna globalizacja jest nieuchronna. Pojęcie globalizacji dotyczy przede wszystkim gospodarki, ale także architektury jako sztuki twórczego kształtowania środowiska. Jest to w dużym stopniu związane ze znaczącym rozwojem transportu, telekomunikacji, Internet zdobył ogromną popularność. Dzięki niemu pojawiło się nowe pojęcie – „globalna wioska”. Globalizacja prowadzi więc do zniesienia barier w przepływie kapitału, towarów, usług i siły roboczej oraz

sztuki. Wiąże się to jednak z obawą o zanik tożsamości narodowej oraz rezygnacją z lokalnych zwyczajów i tradycji, na rzecz powstającej kultury masowej. Charakterystyczne jest również zjawisko mcdonaldyzacji, polegające między innymi na rozpowszechnieniu tych samych produktów i marek na całym świecie. Przyczynia się to także do bardziej konsumpcyjnego stylu życia. Nie jest dobrym faktem, że te same budynki spotykamy w różnych regionach kraju. Taka sama architektura pojawia się w Sudetach, Tatrach oraz na Pomorzu. A przecież każdy z tych regionów ma odmienny klimat lokalny, inny styl, kontekst, materiały lokalne. Typowe domy katalogowe załaty cały kraj i tylko odpowiedzialne podejście architektów oraz świadome kształcenie od najmłodszych lat, może dać dobre rezultaty i zmienić sposób myślenia. Architektura współczesna przestała być rozpoznawalna, nie tworzy czytelnego obrazu miasta.

Skoro jednak globalizacja jest nieuchronna i nie ma możliwości odwrotu, to warto zadbać, aby podstawową cechą architektury była jej siła, przy wykorzystaniu witruwiuszowej triady: *firmitas, utilitas, venustas* [5]. Podsumowując można za Krierem powiedzieć: *Piękno założenia, miasta czy krajobrazu, polega na stanie równowagi, który jest niezwykle delikatny. Dobrze zaprojektowany budynek może być wartościowym dodatkiem, lecz piękna miejscowość czy miasto są aktem założycielskim, aktem cywilizacji. Tworząc miasta tworzymy siebie. Niszcząc je, również siebie niszczymy* [3].

PRZYPISY

[1] Bek L., *Towards Paradise on Earth, Modern Space Conception in Architecture a Creation of Renaissance Humanism*, Odense University Press, Kobenhavn 1979.

[2] Burnett J., *A social history of housing*, USA Menthuen and Co.

[3] Krier L., *Architektura wybór czy przeznaczenia*, Arkady, Warszawa, 2001.

[4] Mazas J., *Density, a+t*, 2006.

[5] Witruwiusz, *O Architekturze ksiąg X*, Pruszyński i S-ka, Warszawa 2004.

[6] *Czech Architecture 2008/2009*, Yearbook.

[7] <http://www.sopot.net/zabytki.htm>

Barbara Ewa Gronostajska*

THE ARCHITECTURE OF CONTEMPORARY HOUSING ESTATES – GLOBALIZATION OR REGIONALIZATION?

It turns out that total globalization is inevitable. The concept of globalization focuses on economy but also on architecture as the art of the creative shaping of an environment. Crossing Europe from east to west and from south to north, similar urban layouts, alike formation of elevations or the use of identical materials can be observed. In this paper, selected housing solutions are very similar no matter the country of origin.

Keywords: globalization, contemporary architecture, housing

Introduction

In the era of increasing globalization, we may notice a crisis of the contemporary city. New buildings do not continue historical patterns or urban solutions which are still very effective.

Contemporary residential architecture is losing its identity to a larger and larger extent. Cities are constantly transformed. New transport arteries, shopping centres and residential complexes spring up. According to L. Krier: a *“mature” city cannot rise or extend without losing its identity. Just like a human family, a city can grow only by reproduction or multiplication which must mean polycentrism* [3].

Contemporary cities extend in an uncontrollable manner. New estates of condominiums – closed, protected residential complexes often surrounded by a high fence or even a wall – come into being in the peripheries. They are also characterized by so-called international architecture. No matter where we live – in the Czech Republic, in Denmark or in Spain, solutions are almost identical. Krier keeps on writing: *a city does not result from a coincidence but from some clear visions and objectives without*

which urban civilization could not be conceived. In other words, a city is a product of the human spirit [3].

To a large degree, it results from the appearance of international architecture and total globalization. Until the 19th century, cities were characterized by their own identity – they were distinguishable and individual. Every city has got its symbol of identification. We enjoy coming back to old districts with their unique climate, “the spirit of a place” which the contemporary creators of cities seem to have forgotten. Public spaces were designed in the form of streets and squares of durable, recognizable character with proven proportions and sizes. New edifices accumulated in various periods. They differ depending on the location. Apart from individual architectural styles, we may also recognize the region of construction. Therefore we can speak of the French, Netherlandic or German Gothic, Renaissance or Baroque. Such an approach to design turned every city into an individual organism.

The first changes – blurred differences in architectural shaping – could be spotted at the turn of

* Gronostajska Barbara, D.Sc. Ph.D. Arch., Wrocław University of Technology, Faculty of Architecture, Division of Housing Design.

the 19th century. It was a period of the increased awareness of housing problems and some attempts to solve them. Legal regulations, inaugurated in the mid-19th century, contributed to the formation of new high-standard buildings affordable to well-paid workers. On the other hand, districts of poverty began to emerge in big cities. In the face of such problems, reformatory movements which aimed at increasing the living conditions appeared:

- charities which created model houses for the poor. They refurbished and modernized the existing flats and introduced a higher living standard,
- private investors who built higher-standard estates for workers and increased the users' moral and material status (Germany),
- local authorities which acted on a small scale (Great Britain),
- mutual aid organizations, such as housing co-operatives (Scandinavia).

The foundations for social construction were laid but World War I changed the original plans. First of all, the number of investments decreased, the financing systems broke down, rents went up which caused serious financial troubles. These problems, caused by the economic and social crisis at the end of the war, could be solved through programmes of mass housing. Scientific methods of designing, producing and planning residential investments were applied in cities on a broader scale. Housing launched an invasion on the suburbs. In the interwar period, there was a significant increase in the number of flats but – on account of the altered family structure (multigenerational families with many children were transformed into smaller units) – the demand for flats was rising, while the problem was still unsolved [2].

The reforms led to the construction of many significant new estates with similar layouts and architecture, including: Werkbungsiedlung in Vienna; the first competition estate of Weissenhof in Stuttgart,

the model estate of WuWa in Wrocław, an estate in Żoliborz, Warsaw etc. It was the beginning of the so-called international style.

Another period of globalization in construction was uniform housing of large concrete slab. Europe, destroyed by World War II, was hungry for housing. The technology of large concrete slab found favourable conditions because it facilitated a quick solution to this problem. New cities, districts, estates and complexes were built with enthusiasm in accordance with the planners' assumptions. Besides residential buildings, they provided for the introduction of a broad range of services: cultural centres, service, leisure and entertainment facilities with a certain number of workplaces combined with good transport between the city centre and all the districts. Large concrete slab construction was quite common all over Europe.

The 21st century marks another wave of globalization in architecture and construction. Although the quality of design is improving, we can still observe similar urban layouts, architectural solutions (nearly identical creation of the elevations, application of the same materials) as well as analogous formation of shared spaces while traversing Europe from the east to the west and from the south to the north.

Globalization in the architecture of contemporary residential complexes

The following residential complexes in the Czech Republic and in Holland make interesting examples which reflect globalization in contemporary architecture.

As far as architecture is concerned, Holland is one of the leading European countries. Certainly, it is strongly influenced by the mentality, lifestyle and economic situation of the Dutch. This country was almost entirely formed by man who tore land away from the sea piece by piece. His safety and success depended on the cooperation of many groups of pe-

1. Breda, housing complex – „Chassee Terrain” 2. Praga, housing complex „Central Park” – Praga 3 Zizkov 3. Sopot, modern dwelling house 4. Sopot, dwelling house from XIX century. 5. Sopot, modern dwelling house – „Kamienica Sopocka”, 6. Sopot, dwelling house with wooden veranda from XIX century

Rys. 1

Rys. 2

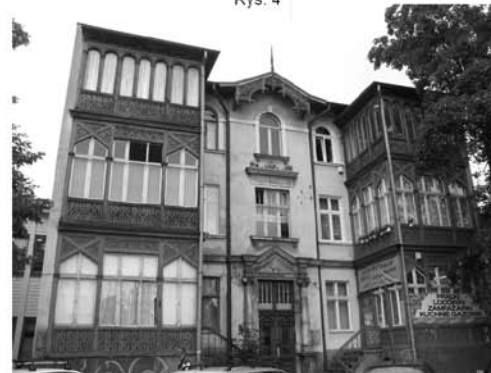
Rys. 3

Rys. 4

Rys. 5

Rys. 6

ople dealing with water engineering, spatial planning and agriculture. Such a situation forced the Dutch to respect their own land, country and compatriots and made their activities very well thought-out and economical (spatial management etc.). They include construction as well as the preservation of waterfronts, ground infrastructures and forests. It is necessary for the existence and welfare of Holland. Dutch construction industry have not always lived up to the standard. Within the last 25 years, Dutch architecture have changed for the better under the influence of the well-known designer Rem Koolhaas. New designs by Dutch architects in an aesthetic style are commonsense with a pragmatic application of technologies and planning. They are characterized by respect for nature and an attempt to find balance between the natural environment and an artificial one facilitating harmonious spatial solutions.

The Czech Republic can also enchant with its architecture. We might say that it is the cradle of modernity. Czech intellectuals and thinkers led to the formation of a society where man stands in the centre of all things and the intellect has become the highest instance – a modern society of well-educated, curious people. Czech Art Nouveau, cubism or modernism were up to the mark. It could be also said about contemporary architecture, not acclaimed and advertised enough. The latest Czech architecture delights with its simplicity, logic and functionalism. From among the countries of the former socialist block, it has got the best, enviable architecture.

The residential complexes of “Chassee Terrain” in Breda and “Central Park” in Prague are implementations with a very high culture of design. However, they share many features. Both of them enchant with simplicity, the logic of solution and the lightness of form. These ultramodern objects were implemented at the beginning of the 21st century: the former in 2001, the latter in 2009.

Both complexes were constructed close to the city centre: “Central Park” in Žižkov – the famous district of Vaclav Havel, rock music and genuine pubs; “Chassee Terrain” neighbours on the Municipal Theatre and the Old Town.

The complexes consist of 13-storey buildings situated around a shared recreational space [4,6]. On the ground floor, the vertical buildings are connected by a horizontal element which unites the whole layout. In Breda, it is a car park designed as a transparent construction covered with glass. In Prague, terraced buildings covered with green roofs were introduced. Of course, the buildings are not identical, nevertheless they are characterized by certain similarities in the solution of the elevations as well as the applied materials – glass and concrete. Their colours are grey and brown tones. The structure of the flats is diverse. The design includes small 45-metre flats, 100-metre apartments as well as penthouses with beautiful views occupying an entire storey. Comparing these implementations, we can say that the location on the cultural map of Europe does not influence the identity, specificity and separateness of architecture at all. As far as aesthetics is concerned, both complexes present similar values and are probably meant for a defined, narrow social group – young people who do not need to commune with nature but have a high regard for luxury and comfort.

We want to watch, feel and jointly create “good” architecture but we would also like it to be rooted in the local tradition, environment and consciousness.

Tradition in the architecture of contemporary residential complexes

Consulting various architectural examples, we can also find those capable of combining the idea of identity with contemporary needs. Today’s architecture can transpose historical connections into the language of a contemporary architectonic form by

means of the newest technologies. We encounter some interesting solutions in Poland, too. Some examples of contemporary implementations in Sopot show how to shape modern architecture with the help of traditional details. Such architecture is recognizable and rooted in local traditions.

Buildings characteristic of Sopot are one- or two-storey little houses with uncomplicated architecture, fitted with carefully ornamented wooden verandas, bay windows and wooden crowns on top of the roofs. Complexes of such buildings, surrounded by secluded gardens, are commonplace in Lower Sopot. Another type is a three-storey tenement also fitted with a veranda.

The buildings are characterized by very diverse shapes with lots of ledges, picturesque pinnacles, bay windows, small balconies, terraces and bent roofs referring to romanticism [7].

The scales and architectural details in Sopot's numerous new implementations, e.g. a complex of buildings in Jana Kazimierza St. designed by B. Domsta, a house at 15 Łokietka St. or the Sopot Tenement designed by 'FORT' Ltd., refer to solutions from the past.

The Sopot Tenement is a luxury four-storey building with an underground garage located in the most elegant part of the town in Grunwaldzka St. 50 m from the beach and 400 m from the Grand Hotel. This new building has got a contemporary architectonic form referring to the architecture of the 19th century and the beginning of the 20th century. It was finished with quality materials and technologies, such as stone, fine plasters, locksmith's elements of stainless steel or ceramic roof tiles. The entire spatial composition of the building is complemented with decorative structures, external illumination and greenery. Sopot's new buildings are characterized by respect for the past reconciled with the use of contemporary architectural trends. They shape a new value in the field of residential architecture in an interesting manner.

Characteristic elements of solutions are buildings with many bends. Their height and location refer to historical objects. Their form matches the remaining objects.

Elevation materials and colours suit the place. Architectural detail refers to the local architecture preserving its cultural heritage and identity.

These new buildings introduce new values without blurring the characteristics of the town. Their natural environment, the manner of adjusting them to the landscape and the kind of buildings and their shapes, silhouettes and dominant features determine their aesthetic values and identity.

Summary

It seems that total globalization is inevitable. This notion concerns economy as well as architecture as the art of the creative shaping of an environment. It is bound up with the development of transport and telecommunication. The incredibly popular Internet gave birth to the notion of "the global village". Thus, globalization leads to the removal of barriers in the flow of capital, goods, services and workforce as well as arts. However, it arouses concern for the decline of national identity and resignation from local customs and traditions for the sake of mass culture. The characteristic phenomenon of macdonaldization popularizes the same products and brands all over the world and contributes to a consumerist lifestyle. The fact that we can see identical buildings in various regions is not good. The same architecture appears in the Sudetes, in the Tatras and in Pomerania. Each of these regions has got a different local climate, style, context, materials. Typical catalogue houses have been flooding the entire country, and only architects' responsible attitudes and conscious education of the youngest generations may give good results and change the way of reasoning. Contemporary architecture is not

recognizable and does not create a readable image of a city anymore.

Now that globalization is inevitable and there is no turning back, strength should become the elementary feature of architecture with the help of the Vitruvian triad: firmitas, utilitas, venustas [5]. To sum up, let us

quote L. Krier once more, *The beauty of a layout, a city or a landscape means the unusually delicate state of equilibrium. A well-designed building may be a valuable accessory but a beautiful locality or city is a founding act, an act of civilization. Creating cities, we create ourselves. Destroying them, we destroy ourselves, too* [3].

ENDNOTES

[1] Bek L., *Towards Paradise on Earth, Modern Space Conception in Architecture a Creation of Renaissance Humanism*, Odense University Press, Copenhagen 1979.

[2] Burnett J., *A social history of housing*, USA Menthuen and Co.

[3] Krier L., *Architektura wybór czy przeznaczenia*, Arkady, Warsaw, 2001.

[4] Mazas J. *Density*, a+t, 2006.

[5] Witruwiusz, *O Architekturze ksiąg X*, Prószyński i S-ka, Warsaw 2004.

[6] *Czech Architecture 2008/2009*, Yearbook.

[7] <http://www.sopot.net/zabytki.htm>.